

PSYCHOLOGICZNE BADANIA KANDYDATÓW NA PILOTÓW, CZYLI CZEMU PSYCHOLOGOWIE ROBIĄ CZASEM WIĘCEJ, NIŻ SIĘ OD NICH WYMAGA

Piotr Zieliński

Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej

WOJSKOWY INSTYTUT
MEDYCYNY LOTNICZEJ
www.wiml.waw.pl

LOTNICTWO CYWILNE W POLSCE

PRAWNA PODSTAWA BADAŃ

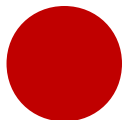
Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej...

...w sprawie wymagań w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej osób ubiegających się o świadectwo kwalifikacji członka personelu lotniczego lub posiadających świadectwo kwalifikacji członka personelu lotniczego (Dz. U. z 2013 r. poz. 372)

m.in. pilot lotni, parolotni, motolotni, samolotu ultralekkiego, skoczek spadochronowy, operator BSP, służba informacji powietrznej

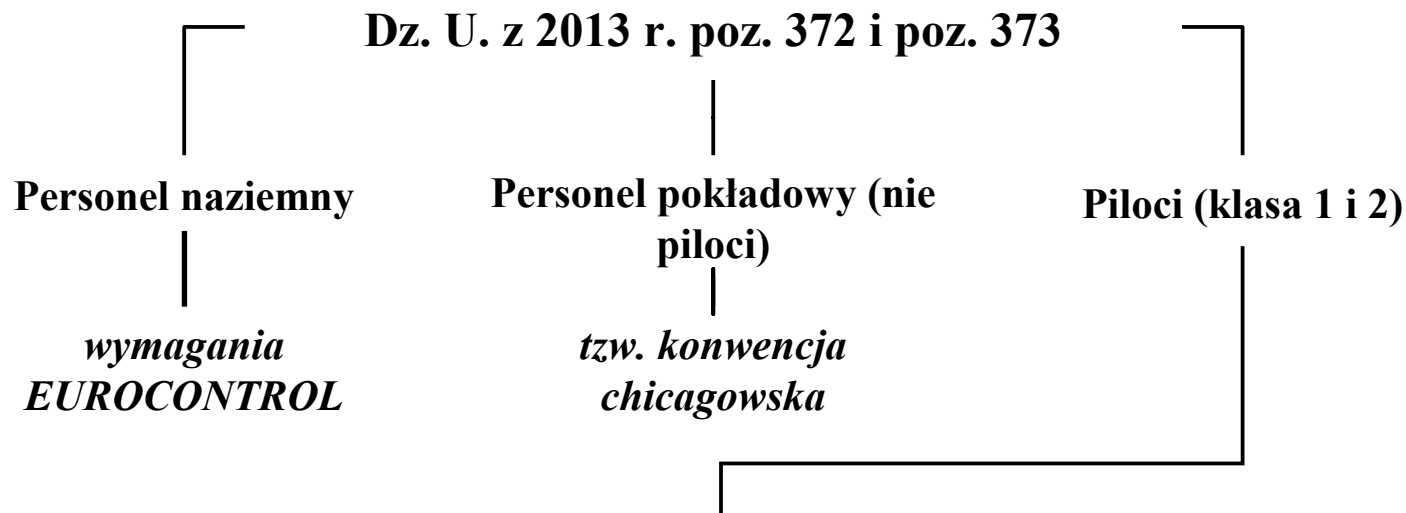
...w sprawie wymagań w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej kandydatów na członków personelu lotniczego oraz członków personelu lotniczego i kandydatów na członków personelu pokładowego oraz członków personelu pokładowego (Dz. U. z 2013, poz. 373)

m.in. pilot samolotu i pilot śmigłowca (w tym piloci zawodowi i liniowi), nawigator lotniczy, mechanik pokładowy, kontroler ruchu lotniczego

LOTNICTWO CYWILNE W POLSCE

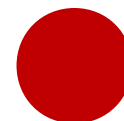
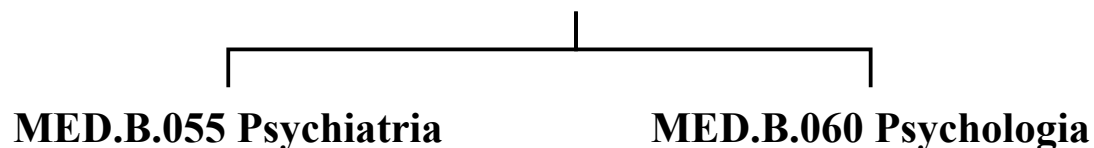
PRAWNA PODSTAWA BADAŃ

rozporządzenie Komisji (UE) nr 1178/2011 z dn. 3 listopada 2011 r.

ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008

Załącznik IV, podczęść B, sekcja 2

LOTNICTWO CYWILNE W POLSCE

PRAWNA PODSTAWA BADAŃ

MED.B.055 Psychiatria

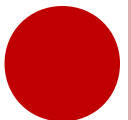
Licencję można wydać osobom bez udokumentowanych w historii medycznej, zdiagnozowanych zaburzeń psychiatrycznych, mogących kolidować z bezpiecznym wykonywaniem przywilejów wynikających z licencji.

Ocenie psychiatrycznej poddaje się więc osoby cierpiące na: zaburzenia psychiczne lub behawioralne wynikające z nadużywania alkoholu lub innych substancji psychotropowych; zaburzenia nastroju; zaburzenia neurotyczne; zaburzenia osobowości; zaburzenia psychiczne lub behawioralne.

MED.B.060 Psychologia

Licencję można wydać osobom bez udokumentowanych przypadków niewydolności psychologicznej, mogących kolidować z bezpiecznym wykonywaniem przywilejów wynikających z licencji.

Ocena psychologiczna może być uzupełnieniem badania psychiatrycznego lub neurologicznego.

MED.B.055 I MED.B.060

JAKIE SĄ ŹRÓDŁA?

rozporządzenie Komisji (UE) nr 1178/2011
(w tym MED.B.055 i MED.B.060)

Joint Aviation Requirements –
Flight Crew Licensing (Medical)

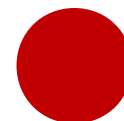
Konwencja o Międzynarodowym Lotnictwie
Cywilnym, Chicago 7 XII 1944 r.
Załącznik 1 – Licencjonowanie personelu

JAR-FCL 3

tzw. konwencja chicagowska

JAA Manual of Civil Aviation Medicine

DOC 8984
Manual of Civil Aviation Medicine

ICAO DOC 8984

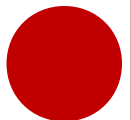
MANUAL OF CIVIL AVIATION MEDICINE

Part III, Chapter 9: *Mental health*

Zdawkowe opisy „zaburzeń psychiatrycznych” i wskazówki, w jakich przypadkach są one podstawą do nieprzyznania / odebrania licencji.

9.3.1 Psychological testing of aircrew members is rarely of value as a screening tool. Personality tests alone have not been proven to be reliable tools to predict mental disorders or to assess with any degree of certainty an applicant's suitability for an aviation career. In general, the ability to pass the pilot ground school course is proof of adequate intelligence (...).

W przypadku podejrzenia obniżenia funkcji poznawczych, sugerowane jest wykonanie MMSE.

JAA

MANUAL OF CIVIL AVIATION MEDICINE

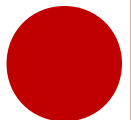
Chapter 11: *Aviation Psychiatry*

Podobny zakres, ale bogatszy treściowo niż rozdział „Mental health” z podręcznika ICAO.

Chapter 15: *Aviation Psychology*

Dość szczegółowe omówienie obszarów poznawczych i osobowościowych istotnych w zawodzie pilota (m.in. zdolności matematyczne, koncentracja i selektywność uwagi, orientacja przestrzenna, stabilność emocjonalna).

Według przepisów JAR (JAR-FCL 3.240 i 3.360) badania psychologiczne powinny być wykonywane w przypadkach uzasadnionych wątpliwości.

BADANIA PSYCHOLOGICZNE W LOTNICTWIE CYWILNYM - PODSUMOWANIE

Badania wstępne i okresowe:

- bez specjalistycznej oceny stanu psychicznego i predyspozycji...
- ...chyba, że istnieją udokumentowane przesłanki sugerujące potrzebę takiej diagnozy...
- ...choć ma ona wyłącznie charakter selekcji negatywnej (określenie czynników ewidentnie uniezdalniających, bez oceny predyspozycji)

Badania okolicznościowe:

- ocena stanu psychicznego jest zalecanym standardem
- jest to wyłącznie diagnoza *post factum*

LOTNICTWO WOJSKOWE W POLSCE

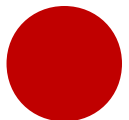
PRAWNA PODSTAWA BADAŃ

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie orzekania o zdolności do zawodowej służby wojskowej oraz właściwości i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach (Dz. U. z 2010 r. Nr 15, poz. 80 z późn. zm.)

Załącznik nr 2, część I:

Wykaz chorób i ułomności uwzględniany przy ocenie zdolności fizycznej i psychicznej do pełnienia zawodowej służby wojskowej w powietrzu, służbie naziemnego zabezpieczenia lotów i służbie inżynieryjno-lotniczej

Rozdział XVI: Stan psychiczny

LOTNICTWO WOJSKOWE W POLSCE PRAWNA PODSTAWA BADAŃ

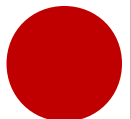
Załącznik nr 2, część I, rozdział XVI: Stan psychiczny

§66 – 74

Między innymi:

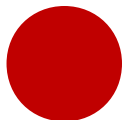
- zaburzenia emocjonalne i nerwice
- sytuacyjne reakcje dezadaptacyjne
- osobowość nieprawidłowa
- psychozy
- nadużywanie alkoholu (leków itp.)
- zespół psychoorganiczny

Każdy z „paragrafów” uniezdalnia (czasowo lub trwale) osobę badaną jako pilota wojskowego.

LOTNICTWO CYWILNE I WOJSKOWE PORÓWNIANIE

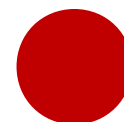
	lotnictwo cywilne	lotnictwo wojskowe
„cel” badań wynikający z przepisów	selekcja negatywna	selekcja negatywna
tryb badań	na podstawie przesłanek (dokumentacja medyczna, zdarzenie lotnicze)	wstępne, okresowe, okolicznościowe
„zakres” badań	ocena psychiatryczna, uzupełniająco diagnoza psychologiczna	w praktyce diagnoza psychologiczna, uzupełniająco ocena psychiatryczna
szkolenie lotnicze	„inwestycja” prywatna	na koszt państwa

MIEJSCE PSYCHOLOGA W WOJSKOWYCH BADANIACH LOTNICZO- LEKARSKICH

wymagania względem badań,
związane z przepisami prawnymi

oczekiwania względem psychologów, by
badania miały charakter predykcyjny

JAK TO POGODZIĆ?

Przy obecnym stanie prawnym i trybie badań, jedyna możliwość, jaką dotychczas udało się „wypracować”, by badania wstępne choć po części nabrały charakteru selekcji pozytywnej, to stosowanie (nadużywanie?) paragrafu 71 p.1

§71 p.1

Obniżenie funkcji poznawczych i psychomotorycznych nieznacznego stopnia

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

(mam nadzieję, że zmieściłem się w czasie...)